

Pregled odprte znanosti na Univerzi v Ljubljani

10. 8. 2021

PRAVNE PODLAGE ZA ODPRTO ZNANOST NA UNIVERZI V LJUBLJANI IN SODELOVANJE PRI PRIPRAVI NACIONALNIH POLITIK ODPRTEGA DOSTOPA TER ODPRTE ZNANOSTI

Statut Univerze v Ljubljani (6. in 133. člen)

[https://www.uni-](https://www.uni-lj.si/o_univerzi_v_ljubljani/organizacija_pravilniki_in_porocila/predpisi_statut_ul_in_pravilniki/2017021011415809/1.%20SPLO%C5%A0NE%20DOLO%C4%8CBE)

[lj.si/o_univerzi_v_ljubljani/organizacija_pravilniki_in_porocila/predpisi_statut_ul_in_pravilniki/2017021011415809/1.%20SPLO%C5%A0NE%20DOLO%C4%8CBE](https://www.uni-lj.si/o_univerzi_v_ljubljani/organizacija_pravilniki_in_porocila/predpisi_statut_ul_in_pravilniki/2017021011415809/1.%20SPLO%C5%A0NE%20DOLO%C4%8CBE)

2 AVTONOMIJA UNIVERZE

6. člen

Univerza je pri izvajanju svoje dejavnosti avtonomna in avtonomijo uresničuje s tem, da v skladu s svojim poslanstvom izvaja izobraževalno, znanstvenoraziskovalno in umetniško dejavnost, zlasti da samostojno:

- oblikuje strategijo razvoja univerze,
- določa pravila organizacije in delovanja univerze kot skupnosti študentov, pedagogov, raziskovalcev in strokovnih delavcev,
- upravlja in razpolaga s svojim premoženjem,
- odloča o volitvah in imenovanju svojih organov,
- **oblikuje študijske in raziskovalne programe ter določa način njihovega izvajanja v skladu z načeli odprte znanosti,**
- odloča o izvolitvah v nazive visokošolskih učiteljev, znanstvenih delavcev ter visokošolskih in raziskovalnih sodelavcev ter sprejema merila zanje,
- odloča o zaposlovanju učiteljev, znanstvenih delavcev, sodelavcev in strokovno-administrativnih ter tehničnih delavcev.

133. člen

Če je po študijskem programu predpisana izdelava pisnega zaključnega dela, ga mora študent predložiti v tiskani in elektronski obliki. Ob predložitvi zaključnega dela mora študent s pisno izjavo potrditi, da je zaključno delo rezultat njegovega samostojnega dela, da je tiskani izvod identičen z elektronskim, podati soglasje za uporabo elektronske oblike pisnega zaključnega dela študija za preverjanje s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebin in na univerzo neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenesti pravico reproduciranja, vključno s pravico shranitve v elektronski obliki, ter pravico dajanja pisnega zaključnega dela študija na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani.

Senat univerze določi način in pravila za preverjanje podobnosti vsebine elektronske oblike pisnega zaključnega dela študija in ugotavljanje plagiatorstva ter pogoje za začasno nedostopnost vsebine pisnega zaključnega dela študija.

Zaključno delo se lahko sprejme in oceni, ko so za to izpolnjeni pogoji, predpisani s študijskim programom in pravili članice.

Tiskani izvod zaključnega dela se hrani v knjižnici, **elektronski izvod zaključnega dela pa v repozitoriju.** Druge oblike zaključnega dela se hranijo na primeren način, v skladu s pravili članice.

Pravilnik o preverjanju podobnosti vsebine elektronske oblike pisnega zaključnega dela študija in pogojih za začasno nedostopnost vsebine pisnega zaključnega dela študija

[https://www.uni-](https://www.uni-lj.si/mma/pravilnik_podobnost_vsebine_zacasna_nedostopnost_512016/20160105145944/)

[lj.si/mma/pravilnik_podobnost_vsebine_zacasna_nedostopnost_512016/20160105145944/](https://www.uni-lj.si/mma/pravilnik_podobnost_vsebine_zacasna_nedostopnost_512016/20160105145944/)

Pravilnik o doktorskem študiju Univerze v Ljubljani, velja od 1. 10. 2021

<https://www.uni-lj.si/mma/pravilnik21/2021050511203771/>

34. člen

Doktorand:

- se je dolžan dogovoriti za mentorstvo oziroma somentorstvo na doktorskem študiju;
- redno opravlja študijske obveznosti in raziskovalno delo;
- v skladu s študijskim programom prijavi dispozicijo doktorske disertacije, javno predstavi dispozicijo doktorske disertacije in rezultate raziskovalnega dela, izdela doktorsko disertacijo, objavi oziroma ima v objavo sprejet najmanj en izvirni znanstveni članek v skladu z 29. členom tega pravilnika in javno zagovarja doktorsko disertacijo;
- z mentorjem in somentorjem sodeluje ter se posvetuje o vsebini, načinu in standardih dela pri doktorski disertaciji;
- mentorju in somentorju redno poroča o poteku svojega dela;
- opravlja raziskovalno delo v skladu z etičnimi normami UL;
- upošteva ter javno prizna prispevek mentorja in somentorja ter drugih sodelavcev;
- z mentorjem in somentorjem ter drugimi sodelavci se dogovori o objavi rezultatov raziskovalnega dela, opravljenega v okviru doktorskega študijskega programa;
- **skrbi za transparentnost in preverljivost raziskovalnega dela ter čim bolj odprt dostop do raziskovalnih podatkov v skladu s 50. členom tega pravilnika.** O tem poroča mentorju in somentorju ter KSDŠ.

36. člen

Doktorand odda vlogo s predlogom dispozicije doktorske disertacije pristojnemu organu v skladu z navodili članice. Vloga vsebuje podatke o doktorandu ter:

1. dispozicijo doktorske disertacije (3 do 7 strani besedila ter seznam najpomembnejše literature in virov), ki obsega:
 - naslov disertacije v slovenskem in angleškem jeziku oziroma drugem tujem jeziku v primeru študija tujega jezika in književnosti;
 - znanstveno področje doktorske disertacije;
 - opredelitev raziskovanja, ki vključuje:
 - o kratek pregled ožjega znanstvenega področja in prikaz dotedanjih raziskav na področju doktorske disertacije in namen raziskave;
 - o jasno predstavljene hipoteze ali raziskovalna vprašanja ali cilje s kratko obrazložitvijo;
 - o zasnovo raziskav in opis metod raziskovanja;
 - o opredelitev pričakovanih rezultatov in izvirnega prispevka k znanosti;
 - o seznam relevantne literature s področja doktorske disertacije;
 - **osnutek načrta ravnanja z raziskovalnimi podatki v skladu s 50. členom tega pravilnika;**

43. člen

... posodobljena različica načrta ravnanja z raziskovalnimi podatki v skladu s 50. členom tega pravilnika ...

45. člen

... končna različica načrta ravnanja z raziskovalnimi podatki ...

Ravnanje z raziskovalnimi podatki

50. člen

Raziskovalni podatki, ustvarjeni in zbrani za potrebe doktorske disertacije, morajo biti objavljeni ali drugače dostopni na način, ki omogoča njihovo preglednost, dostopnost, interoperabilnost ter možnost ponovnega vrednotenja in uporabe. **Doktorand odda raziskovalne podatke v podatkovni repozitorij, podatkovno središče ali arhiv raziskovalnih podatkov, s čimer se zadosti načelom preverljivosti, transparentnosti in odprte znanosti.** Prednostno se raziskovalni podatki predajo področnim nacionalnim ali mednarodnim podatkovnim središčem, namenjenim določenim vrstam podatkov ali v Repozitorij UL.

V doktorski disertaciji se navede, kje so dostopni podatki in kako je mogoče dostopati do njih. Izjeme pri deljenju podatkov so upravičene, kadar gre za osebne in občutljive podatke ali kadar gre za razloge varovanja intelektualne lastnine oziroma nerazkrivanja ogroženih področij, skupin ali vrst. V primeru uveljavljanja utemeljenih izjem pri deljenju podatkov doktorand v dogovoru s podatkovnim središčem poskrbi za ustrezen način zaščite podatkov in omejitve dostopa do podatkov. Za katalog podatkovnega središča morajo biti v tem primeru pripravljene vsaj prosto dostopni metapodatki, iz katerih je razvidno, kje in pod kakšnimi pogoji so raziskovalni podatki dostopni.

Sodelavci Univerze v Ljubljani so sodelovali **v delovni skupini za pripravo predloga Nacionalne strategije odprtega dostopa do znanstvenih objav in raziskovalnih podatkov v Sloveniji 2015–2020** (sprejela Vlada Republike Slovenije,

https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/ZNANOST/Strategije/Nacionalna_strategija_odprtega_dostopa.pdf) in pripadajočega akcijskega načrta

(<https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/ZNANOST/Strategije/Akcijski-nact-izvedbe-nacionalne-strategije-odprtega-dostopa-do-znanstvenih-objav-in-raziskovalnih-podatkov-v-Sloveniji-2015-2020.pdf>), od leta 2020 pa sodelujejo tudi **v delovni skupini za pripravo predloga**

poglavja o odprti znanosti v novi Resoluciji o raziskovalni in inovacijski strategiji Slovenije 2021-2030 (<https://e-uprava.gov.si/drzava-in-druzba/e-demokracija/predlogi-predpisov/predlog-predpisa.html?id=12424>) ter predloga pripadajočega akcijskega načrta.

INFRASTRUKTURA ZA ODPRTO ZNANOST

Repozitorij Univerze v Ljubljani (<https://repozitorij.uni-lj.si/info/index.php/slo/>, <https://repozitorij.uni-lj.si/info/index.php/eng/>) izpolnjuje priporočila Open AIRE za repozitorije (<https://guidelines.openaire.eu/en/latest/>, <https://explore.openaire.eu/search/dataprovider?datasourceId=openaoar::2a3d6d6cc4b5e77238c1fc1bb6cdd681>).

Na Univerzi v Ljubljani Fakulteti za družbene vede deluje **Arhiv družboslovnih podatkov** (ADP, <https://www.adp.fdv.uni-lj.si/>, <https://www.adp.fdv.uni-lj.si/eng/>), ki je nacionalno podatkovno središče za raziskovalne podatke v družboslovju in humanistiki. ADP je član evropske digitalne raziskovalne infrastrukture za družboslovje CESSDA ERIC in opravlja tudi naloge Nacionalnega vozlišča Research Data Alliance za Slovenijo (RDA Node Slovenia, <https://www.rd-alliance.org/groups/rda-slovenia>).

Repozitorij Univerze v Ljubljani in Arhiv družboslovnih podatkov sta vključena v Nacionalni portal odprte znanosti (<http://www.openscience.si/>, Open Science Slovenia, <http://www.openscience.si/default.aspx?lang=eng>).

Na Univerzi v Ljubljani Medicinski fakulteti deluje **ELIXIR Slovenija** (<https://elixir-slovenia.org/sl/domov/>), ki je nacionalno vozlišče evropske digitalne raziskovalne infrastrukture za vede o življenju ELIXIR. Vozlišče nudi podporo za ravnanje z raziskovalnimi podatki in vzpostavlja nacionalni podatkovni arhiv za vede o življenju.

Nekaj fakultet Univerze v Ljubljani sodeluje v **Slovenskem nacionalnem superračunalniškem omrežju** (SLING, <https://www.sling.si/>), ki je konzorcij za razvoj razpršenega računalništva in upravljanje superračunalniških infrastruktur v Sloveniji. SLING omogoča prost dostop do infrastrukture za porazdeljeno računanje in obdelavo podatkov.

Več informacij o raziskovalni infrastrukturi Univerze v Ljubljani je navedeno na povezavi https://www.uni-lj.si/raziskovalno_in_razvojno_delo/raziskovalna_infrastruktura/.

ZALOŽNIŠKA DEJAVNOST UNIVERZE V LJUBLJANI

Univerza v Ljubljani je ustanovila Založbo Univerze v Ljubljani (https://www.uni-lj.si/zalozba_ul/). **Založbe na članicah Univerze v Ljubljani izdajajo 49 odprtodostopnih znanstvenih revij. Znanstvena založba Filozofske fakultete letno izda približno 70-80 odprtodostopnih znanstvenih monografij** (<https://e-knjige.ff.uni-lj.si/znanstvena-zalozba>).

ODPRTODOSTOPNO OBJAVLJANJE RAZISKOVALCEV UNIVERZE V LJUBLJANI V MEDNARODNIH ZNANSTVENIH REVIJAH

Univerza v Ljubljani je največja članica slovenskih konzorcijev za plačilo dostopa do elektronskih revij 12 največjih mednarodnih znanstvenih založnikov. V letnih pogodbah so dogovorjene tudi nekatere **ugodnosti glede odprtodostopnega objavljanja raziskovalcev Univerze v Ljubljani**. Za leto 2021 so ugodnosti navedene na povezavi https://www.uni-lj.si/mma/tabela_3/2021012610294139/.

PODPORA IN OBVEŠČANJE O ODPRTI ZNANOSTI

Na Rektoratu Univerze v Ljubljani deluje **nacionalna točka za odprti dostop OpenAIRE** (OpenAIRE National Open Access Desk, NOAD, <https://www.openaire.eu/contact/52>) za podporo raziskovalcem glede izpolnjevanja določil o odprtem dostopu do publikacij iz javno financiranih raziskav ter drugim deležnikom odprte znanosti.

Univerza v Ljubljani redno seznanja raziskovalce in druge deležnike odprte znanosti z novostmi glede odprte znanosti. **Predstavitve in posnetki preteklih dogodkov** so dostopni na povezavi https://www.uni-lj.si/raziskovalno_in_razvojno_delo/odprta_znanost/arhiv_dogodkov/.

Najnovejše informacije o odprti znanosti so objavljene na povezavi https://www.uni-lj.si/raziskovalno_in_razvojno_delo/odprta_znanost/.